

חינוך בפרשה – חיי שרה

ותאזרני שמחה

שוחחתי השבוע עם מחנך מוכשר, מסור בל"ג לתלמידיו. בתוך הדברים סיפר כי חברו שאלו "מה הקושי הגדול ב'מלמדות'?" השבתי לו, "לכל מלמד הקושי שלו. הקושי האישי שלי קשור לחיי האישיים. חוויתי משבר משפחתי חריף. גם כשעברתי לילות טרופים בהם לא ראיתי שינה בעיני, אני מתייצב בכיתה ומאיר פנים רגועות לכל תלמיד, 'בוקר טוב' לבבי והאזנה להם בשלוחה, להגיב נכון למעשיהם, בקיצ'ר, שהם לא ישלמו את המחיר האישי שלי. זה נשמע קל, אך עבודי זה 'סדנת ריסון ועיצוב אישיות'. זה הקושי שלי – והזכות שלי!".

פרשתנו פותחת בְּאֵל שִׁנְחַת על אברהם בשובו ממעשה העקידה. וְתַמַּת שָׂרָה בְּקִרְיַת אֲרָבַע הוּא חֲבֵרֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבֵא אֲבִרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְלֶפְתָּה. שרה שותפתו למסע החיים הארוך, הלכה אחריו בארץ לא זרועה, מוטלת כעת לפניו – ואפילו לא עמד לצידה בנשימותיה האחרונות. אברהם מספידה בבכי, ומחפש קבר.

וַיִּקֶם אֲבִרָהָם מַעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי חֵת. דרש המשגיח הג"ר ירוחם ממיר, כשאברהם בא לדבר עם בני חת - נאמר 'ויקם', קם וניצב בנפשו - כאלו ואין מתו מטל לפניו! עליו לדבר עם אנשים, ומצד כבוד הבריות הסיר מעליו ארשת האבל, רחץ פניו מדמעה, וצערו בליבו טמן. הוא בא לדבר עם אנשים! ואין כבוד שיפנה אליהם כשהוא מיבב. אברהם שלט על עצמו ועל רגשותיו, דיבר אתם כשפניו מסבירות – זהו כבוד הבריות!

דברי המלמד הנ"ל מהדדים, כל מילה אמת ויציב. מחובת המחנך לנהוג כ'הלל הזקן' לשוחח עם כל אדם בנחת, ולא לאפשר לרגשותיו האישיים, לדאגותיו וחלציו להשפיע על עבודת הק'. אנו עוסקים בדיני נפשות!

לפני שנים רבות שב בְּנֵי מְהִישִׁיבָה ושיתף אותי: "אבא, השבוע קרה דבר מעניין! הר"מ הרב פלוני פתח את השיעור באמירה: "בחורים יקרים, עלי לומר משהו אישי. אתמול הייתי קשוח מדי, קצר רוח ועצבני. השבתי על שאלותיכם בחוסר סבלנות, הוצאתי בחור מהשיעור, והקפדתי על כל רשרוש. אני אשם ולא אתם. הגעתי לכאן עמוס בטרדות, לחוץ ממשהו שכלל לא קשור אליכם. לא השכלתי להשאיר את קש"י מחוץ לחדר-השיעורים, לא איזנתי את נפשי לקראת השיעור. אני מבקש את סליחתכם! 'תמחקו' בבקשה כל מה שהיה כאן אתמול!".

דממה שררה בחדר. הבחורים זכרו היטב את התנהגות הר"מ אתמול, עדיין חשו צריבה ופגיעה, והמילים עכשיו באו ממקום אמיתי וטוב. הבחורים התרגשו כפי שניכר בארשת פניהם.

"הרב!" שאל בחור מעט 'שובב'. "בפעם הבאה שהנכם כועסים עלינו, האם להזכיר לכם? לשאול אתכם 'מה נשמע בבית?', או 'איך ישנת בלילה?', 'כבר אכלת היום משהו?'. כולם – כולל הר"מ – פרצו בצחוק נעים שהפיגה את האוירה הקפואה והמתוחה....

אמיץ הר"מ ש'ירד מגובה מעמדו' להתנצל בפני תלמידיו. הוא לימד פרק מוסר, אין ספק שזה נחקק בקרבם. הוא זיהה את הכשלון שלו ביום אתמול, לא נכנע לַיִצָּר ההצטדקות, אלא התמודד עם האמת והתנצל. גם שאלת הבחור נכונה! "האם להזכיר לך בפעם הבאה....?". אחרי שאלה זו ברור שהר"מ יזכור בעצמו היטב!

הורה מתקשר למלמד בערב והוא באמצע שטיפת כלים. במקום להשיב בקוצר רוח, עדיף לומר "אני באמצע משהו, תתקשר בעוד רבע שעה בבקשה". לא מצופה מאתנו להיות פנויים 24/7. אפשר גם לומר "חשוב לי להעניק לך מלוא תשומת הלב, כעת לא נוח לי, הבה נדבר מחר". סבר פנים יפות מורגש גם בשיחת טלפון!

סיפר לי מנהל חשוב: "המלמד הַרְבֵּה פלוני כלל לא סיפר לי שבנו הפעוט מאושפז. לא הרגישו עליו כלום. כשנודע לי, שאלתי. הגיב: 'וכי עצבים ולחץ בכיתה יעזרו לו? וכי בהם תהיה סייעתא דשמיא לרפואת בני?'. לומדים לעצור לפני הכניסה לכיתה, להשאיר בחוץ 'מטען אישי', ולהתאזר בשמחה ושלוחה - כלי אומנותינו.

היה ושמעתי תלמידים אומרים "איך המורה כעס עלינו כל השיעור! בגלל שאשתו צעקה עליו בטלפון....".

שליטה עצמית – ושליטה בכיתה!
יחיאל מיכל מונדרוביץ'

I23ymm@gmail.com להארות והזמנות הרצאות